

I. N. 3.

DISSERTATIO GRADUALIS

DE

PRÆJUDICIIS
ŒCONOMIÆ
NOXIIS.

PART. PRIMA,

QUAM

ADNUENTE AMPLISSIMA FACULTATE PHILOSOPH.

PRÆSIDE

Dⁿ. D. PETRO KALM,

Oecon. Professore, Membro Reg. Ord. Wasenf. & Reg.
Acad. Scient. Reg. Societ. Litt. Ups. Regiarque Societatis
Patriæ Stockholmens. nec non Gothob. litt. Huma-
norum & Scientiarum Societ.

Examinandam exhibet

RUDOLPHUS JOSEPHUS ESTLANDER,

Ostrobotnienfis.

IN AUDITORIO MAJORI Die XXIII Junii,

MDCCLXXVIII.

H. A. M. C.

A B O Æ,

Impressit JOH. C. FRENCKELL, R. Acad. Typogr.

§. I.

Potest unquam Philosophus visere magis ridiculum spectaculum, quodque majorem ex imis ejus penetralibus extorqueat commiserationem, quam cum videt homines, ut vocari amant, doctos, de sua tumide superbire eruditione, & alios minoris vel vi-
lioris, ut credunt, doctrinæ compotes, altissimo fastidire supercilio? Fatemur, si placet, irridendos hos Polyhistoros scire omnia, præter tamen unicum illud, quod sciebat Princeps Philosophorum SOCRATES: *se nihil fere scire*. Nesciunt itaque stultissimi hi homunciones, maxima eorum, quæ scimus, esse minima eorum quæ nescimus. Nesciunt vires nostræ rationis, veritati adsequendæ sæpissime esse impares; nosque, cum veritatem ex puteo, in quem dicitur esse abdita, expiscari adnitimur, errorum monstra sæpe extrahere, eadem dein ut veritates recipere, amare, diligere. Nesciunt denique, elegantissimas sæpe & utilissimas scientias, per totum fere earum campum, præjudiciorum carduis & loliis, immensum quantum esse oppletas. Cum itaque Eruditi hi, per antiphrasin ita vocandi, tantam suæ ignorantiae habeant

beant ignorantiam, quid mirum, inanes & ebullientes hæc animas, spumæ instar, quæ semper suprema natat, summa quævis fastigia aucupari, & illinc inferiora quævis contemnere, proculcare, fastidire. Cristas vero stolidæ horum superbiæ deprimere, nulla potens est Philosophia, etiamsi acerrimis conspergeretur Satyræ salibus. Quid? quod stultitia hæcce etiam interdum videatur esse *immedicabilis herbis*, quæ tamen alias maniam sæpe juvare solent & tollere.

Superbiam vero & præjudicia hujuscemodi hominum raro debellat Philosophus, quippe qui, quod frustraneum sit, agere non adnititur, sed potius summa cum indulgentia intuetur & dolet, nam, ut dicit acutissimus **HELVETIUS**: *un sot porte des sottises, comme le sauvageon des fruits amers; l'insulter, c'est reprocher au chene de porter le gland, plutot que l'olive (a)*. Cæteri Eruditi ingenii multo sunt docilioris, qui ut sæpe errant, quod humanum est & inevitabile, ita etiam errores suos severe ad veritatis lucernam examinant, examinatosque sæpe rejiciunt. Quam vero arduum & difficile hoc sit examen, longa non indiget probatione; ex lamentabili enim, quod olim fecit genus humanum, naufragio, sarta tectaque enatare non potuit alma Veritas, sed tam denso obruta quasi jam videtur luto, tantis squalida fordibus, ut istas, augustissimæ hujus Divæ faciei detergere, opus sit, non pium modo, sed etiam supra quam dici potest

A 2

diffi-

(a) Livre de l'esprit, tome premier disc. 2 Chap. x.

difficillimum. Sordes hæc, dira sunt *Præjudicia*, quæ veritatem, ut nubes solem, abscondunt, quæque tanto facilius nobis imponunt, quanto solent sæpius, mentita veri specie, nos fallere, & nubem pro Junone nobis sistere amplectendam. Hinc accidit, ut homo, veritatis viam totis viribus indagans, in media se errare præjudiciorum semita, attonitus respiciat. Insatiabile illud, quo distinetur mens humana, sciendi studium, origo quoque una præjudiciorum ejus est. De omnibus rebus, intellectus ejus aciei quamvis sæpe imperviis, argumentari amat homo, quo aliter evenire nequit, quin sæpe loco ignorantiae errorem, infelici commutatione adsequatur. Hinc recte dicit Rex Poëta: *L'homme est un etre raisonneur, plutot que raisonnable (b).*

Cum itaque jam eruditos præjudiciis non esse liberatos, innuimus, apparet, plebem sive vulgum illis tanto esse magis fascinatum. Ea vero præjudicia, quibus animæ plebis scatent, multo crudioris sunt naturæ, & si cum eruditorum comparentur, sunt ab illis, ut noctis tenebræ a crepusculo, diversæ. Omne vero præjudicium, sive eruditum sit, sive plebejum, summopere est noxium; quod in omnibus scientiis maxime est verum, in *Oeconomia* verissimum. Labet hoc præsentī dissertatione falius exponere. Cum vero larga sit præjudiciorum in campo *Oeconomico* messis, cuncta hisce paginis complecti nequimus; sed initii loco nonnulla duntaxat atro carbone notemus præju-

(b) Poësies diverses par le Roi de Prusse.

præjudicia; aliis incepta nostra fortiori ausu persequendi laborem, qua par est observantia, commendantes.

§. 2.

Perniciosissimum in Oeconomia præjudicium, quod primo nos ponimus loco, est, quo plurimi scientiæ hujus incuriosi, credunt illam absolvi nuda arte arandi, stercoreandi, seminandi & cæteras, quæ sunt rei rusticæ occupationes, exsequendi. Unde concludunt, vilem hanc esse scientiam, nullo indigam ingenio, nullo judicio, perspicacitate nulla. Nesciunt aut scire nolumt crassissimi impolitissimique hi Censores, præter *privatam* illam, quæ nominatis distinetur negotiis, Oeconomiam, esse etiam aliam ejus partem, quæ Oeconomia vocatur *publica*, quæque tantum requirit ingenii acumen profunditatemque, ut vix ulla scientia majus majoremve. Esto vero, quod Oeconomia nil esset nisi ars arandi, seminandi, frugesque colendi, nonne tamen scientia esset utilissima, ipsique Rei publicæ palladium? Nonne varia vastaque requiritur eruditio, felicissimum ingenium, si e.g. rite pernoscat Oeconomus omnes dissimillimasque terrarum species, quarum nonnullæ qualitate, nonnullæ colore fallunt; nam, in aliis regionibus nigra terra, quam pullam vocant, est laudabilis; in aliis pinguis rubrica melius respondet; in quibusdam putres arenæ foecunditate vel robustissimum solum videntur; in multis denique locis densa & glutinosa ter-

ra maxime exuberat. (a) Hæc vero terrarum varietates rite & solide examinare & pernoscere, tam alti indaginis est opus, ut optimi nostri Physici, Chemicæ, atque Oeconomæ in limine adhuc constituti esse videantur. De pluribus *Oeconomix privatae* negotiis, numero licet & varietate, supra quam credi potest multiplicibus, non vacat dicere. Si vero ad considerandam *Oeconomix publicæ* naturam nos conferimus, illico apparebit, hanc scientiam adeo esse diffusam, ponderosam & sublimem, ut vulgaribus ingeniis plane sit inpenetrabilis. Quid majoris potest esse dignationis, majorisque ingenii, quam adminicula & vias explorare & invenire, quibus salus publica felicissime juvari possit & firmari? Quid majorem meretur laudem ac gloriam, quam indagare: quænam vitæ degendæ rationes Reipublicæ cuiusvis maxime sint accommodatæ & utiles: quomodo hæ fortissime promovendæ, & cum cæteris vitam sustentandi generibus ita uniendæ, ut ne unum genus, aliis quidem utilius, cætera tamen prorsus suffocet: qua ratione Oeconomia militaris, tam navalis, quam pedestris atque equestris, summo cum vigore, summaque parsimonia instituat: quibus artibus mercatura interna & externa, quæ nervi & artus sunt Reipublicæ, ad summum perducantur vigorem, ita ut jactura sit, si fieri potest, nulla, lucrum maximum: quibus adminiculis pecuniarum vis & circuitus ita
queat

queat administrari, ut ne nervus hicc rerum geren-
 darum omnes paulatim exhauriat Reipublicæ nervos:
 qua cura & quo artificio Politia tam urbana quam
 rustica bene instituendæ beneque sint tuendæ, ita ut
 securitatem, valetudinem, commoditates, volupta-
 tesque civium, quoad ejus fieri potest, maxime con-
 ferant: qua ratione tributa & vectigalia æquabiliter
 civibus sint imponenda, quaque solertia redditus pu-
 blici administrandi: quibus, si translate loqui licet,
 philtris & incitamentis, matrimonia tempestiva & fer-
 tilia optime possint conciliari & firmari: qua dein
 regnandi prudentia summus civium numerus ad sum-
 mam perducatur felicitatem: quibus pharmacis igna-
 viæ, paupertati & emigrationi civium succurratur:
 quinam pessuli, luxui, intensissimo Oeconomix & fe-
 licitatis publicæ hosti, obdendi, ita ut privata luxu-
 ria odio habeatur, publica magnificentia prudenter
 adhibita diligatur. - - - - Dies vero me deficeret,
 si omnes Oeconomix partes vellem enumerare, qua-
 rum tamen singulæ tantæ sunt amplitudinis, ut to-
 tum requirant virum, aliis suam multum non imper-
 tientem curam. Et tamen, quod satis mirari non
 possumus, sunt, qui dicant, Oeconomiam esse opifi-
 cium, quod ad scientiæ dignitatem non valeat ad-
 surgere! At suntne etiam alii, qui adhuc negent, ho-
 rum opinionem teterrimum esse præjudicium, & af-
 firment, posse aliquem sine acumine mentis, & sine
 exquisitissimis disciplinis aliam pernoscere Oecono-
 miam?

§. 3.

Postquam generale quoddam præjudicium, quod totam adfcit scientiam nostram, depexum jam dedimus; juvat ad specialiora procedere, quæ in hac vel ista Oeconomix parte noxæ solent esse & remoræ. Sic nimis vulgare apud nos est præjudicium, omnia ea, quæ exotica sunt, illis præstare, quæ nostra gignit tellus, nostræ fabricarunt manus. Quasi lotum gustavisset, & omnem in Patriam pietatem expectoravisset, ea anhelamus condimenta, & edulia, quæ ad Gangem pronata sunt aut Tiberim; iis humectari cupimus liquoribus, qui aut ad Rhenum expressi sunt aut Moselum; alia vix probamus utensilia aut vestimenta, quam quæ vel Sinensia sunt aut Gallica. Quid? quod etiam desperare didicerimus, morbos Svecicos unquam aliis quam Indicis sanari posse medicaminibus, quæ auro carius stulti emimus, & indigena medicamina multum sæpe efficaciora, ante ostia nostra virentia, impio pede proculcamus.

Simili stultitia vina exotica, immensa pecuniæ mole nobis procuramus; cum tamen plurimi Oeconomorum nostrorum artem nos docuerint, ex baccis & floribus indigenis liquores præparandi & mulsæ, quæ uvarum exoticarum vim & delicias æmulantur.

Vestimenta lintea, lanæa & sericea in patria nostra multo contexuntur firmiora, sæpe etiam pulcriora, quam quæ ex exteris regionibus inferuntur; & tamen vides adulterinos mercatores (Eurendragare),
nefan-

nefandos hosce exoticorum pedisequos, summos ac-
cumulare pecuniarum acervos, & opibus, divitiis ho-
noribusque tam superbe florere, ut liquidus fortunæ
rivus eos videatur inaurasse. Speramus tamen ma-
leferiatorum horum res ad restim olim esse reditu-
ras, cum magis florere incipit labefactata nostra Oe-
conomia, cumque Augustissimi nostri Principis, in
commodum commerciorum & rerum manuariarum
factæ ordinationes successu donantur exoptato.

§. 4.

Quod §. præcedenti annotavimus præjudicium,
maxime solet Mercaturæ nocere & Opificiis; nunc
mentionem injiciemus præconceptæ cujusdam opi-
nionis, quæ Agriculturam, principem hanc Oecono-
miæ partem, concernit. Culpant multi agrorum no-
strorum infœcunditatem, & cœli noxiam frugibus in-
temperiem, existimantes ubertate nimia prioris ævi
defatigatum & effœctum solum nequire, pristina beni-
gnitate, præbere mortalibus alimenta. Has vero caus-
as procul a veritate abesse certum habet COLU-
MELLA (a); quod neque fas est existimare, humi na-
turam, quam primus ille mundi Creator perpetua
fœcunditate donavit, quasi quodam morbo, sterilitate
affectam, neque prudentis est credere, tellurem, quæ
perpetuam juventam sortita, communis omnium pa-
rens dicta sit, velut hominem consensuisse. Nec post
hæc reor, (pergit COLUMELLA) intemperantia cœ-

B

li

(a) In præfatione librorum de re rustica.

Si nobis ista, sed nostro potius accidere vitio, qui rem rusticam pessimo cuique fervorum, velut carnifici, noxæ dedimus, quam majorum nostrorum optimus quisque optime tractaverit. Eloquentes hæ Columellæ rationes tanto evadunt ad rem probandam firmiores, quanto magis experientia suum illis superaddit pondus, ostendens tantum abesse, ut terra successu temporis sterilior reddatur & ingrator, ut potius quotidie videatur mitescere, eoque fieri fertilior, quo colitur diligentius; sic Galliæ & Germaniæ exemplum satis superque ostendit, regiones, quæ antea, propter hiemis violentiam, vix ullam stirpem Oleæ aut Vitis depositam custodire potuerunt, nunc mitigato jam & intepescente pristino frigore, largissimis olivitatibus & Liberi vindemiis exuberare.

